

2. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізми реалізації : монографія / З. В. Герасимчук. – Луцьк : Надстир'я, 2001. – 528 с.
3. Карпатський регіон: сучасний стан, проблеми, перспективи сталого розвитку / В. С. Кравців, І. А. Колодійчук, П. М. Грицишин, Ю. І. Стадницький ; Ін-т регіон. дослідж. НАН України. – Львів : [б. в.], 2003. – 83 с.
4. Концептуальні засади сталого розвитку гірського регіону / М. А. Голубець, П. С. Гнатів, М. П. Козловський [та ін.]. – Львів : Поллі, 2007. – 288 с.
5. Концепція соціально-економічного розвитку Карпатського регіону / [за ред. В. С. Кравціва]. – Львів : [б. в.], 1994. – 60 с.
6. Самольотов П. В. Соціально-економічний механізм реалізації принципів сталого розвитку гірських територій / П. В. Самольотов // Наук. вісн. Чернів. торг.-екон. ін-ту КНТЕУ. – Чернівці : АНТ Лтд, 2004. – Вип. II. – С. 401–407.
7. Самольотов П. В. Стратегія сталого розвитку гірських територій Українських Карпат: формування та механізми реалізації / П. В. Самольотов // Регіональна економіка. – 2004. – № 1. – С. 116–123.
8. Сливка Р. Геопросторові аспекти життєдіяльності бойків / Роман Сливка // Вісн. Львів. ун-ту. Серія географічна. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 1998. – Вип. 21. – С. 155–158.

Бегень Олесья. Соціально-демографічний потенціал горних територій (на матеріалах Львівської області). Проаналізовані сучасні соціально-географічні аспекти розміщення населення в горних районах Львівської області. Розглянуто природно-географічні фактори, які впливають на динаміку розселення населення в горах. Здійснено оцінку сучасних соціально-демографічних умов в горних районах Львівщини за основними групами показників: демографічної ємності, зайнятості населення та сприятливістю земельних умов. Проведено оцінювання соціодемографічних умов для шести типів горних місцевостей. Аналіз основних показників, що визначають сучасну демографічну ситуацію в регіоні, підтвердив її повільне покращення, однак сьогодні залишається дуже низький рівень демографічної безпеки.

Ключові слова: горні райони, соціодемографічна ситуація, соціальні умови, екологічні умови, соціально-демографічний потенціал.

Begen Olesya. Social-Demographic Potential of Mountain Territories (on Materials of L'viv Region). The modern society-geographical aspects of placing of population are analyzed in mountain districts in L'viv region. Nature-geographical factors that influence on the dynamics of settlement of population in mountain are considered. The evaluation of modern social-demographic terms is carried out within the limits of mountain districts of L'viv Region after the basic groups of indexes: by a demographic capacity, employment of population and favorableness of the land use. The evaluation of demographic for terms is conducted for six types of mountain localities. The analysis of basic indexes that determine a modern demographic situation in region confirmed her slow improvement, however and today there is a very low level of demographic safety.

Key words: mountain districts, social-demographic situation, social terms, ecological terms, social-demographic potential.

Стаття надійшла до редколегії
03.04.2013 р.

УДК 911.3:339.9(477.82)

Андрій Слащук,
Юлія Базелюк

Особливості розвитку сучасної зовнішньоекономічної діяльності Волинської області

Розглянуто особливості розвитку зовнішньоекономічної діяльності Волинської області. Визначено основні тенденції щодо експорту та імпорту продукції регіону. Проаналізовано основні показники зовнішньоекономічної діяльності області. Виявлено провідні країни-партнери щодо здійснення зовнішньоторговельних операцій. Відображено динаміку експорту та імпорту головних товарів регіону. З'ясовано основні проблеми розвитку зовнішньої торгівлі Волинської області. Визначено пріоритетні напрями стратегічної політики регіону щодо вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності та інтеграції у світове господарство.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, торгівля, продукція, експорт, імпорт, проблеми розвитку, стратегічні напрями.

Постановка наукової проблеми та її значення. Важливим напрямом діяльності Волинської області у сфері зовнішніх зносин є налагодження продуктивних та різнопланових відносин з адміністративно-територіальними одиницями зарубіжних держав. Діапазон двосторонньої співпраці з іноземними державами не обмежується виключно аспектами економічного характеру. Волинські інституції та їхні партнери впроваджують спільні проекти в галузях підприємництва, інновацій, взаємодії між працівниками органів освіти, науки, культури, туризму, охорони здоров'я, правопорядку, статистики, екології, розвитку системи місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень цієї проблеми. Особливості зовнішньоекономічної діяльності Волинської області досліджували О. М. Гусєва, Б. П. Клімчук, Г. І. Коваль, В. С. Корчун, Н. Н. Коцан, В. Й. Лажнік, Н. П. Луцишин, П. В. Луцишин, О. М. Лютак, П. В. Мельничук, Н. З. Мерза, Т. Л. Никитюк, Л. В. Савош, С. В. Федонюк, О. А. Урбан та ін. Велику увагу в публікаціях приділено саме зовнішній торгівлі регіону [5; 7], її основним напрямам, структурі й особливостям, перспективам. Науковці проаналізували стан зовнішньоекономічної діяльності Волинської області [2; 6], основні проблеми та стратегічні напрями їх вирішення. У наукових працях [3; 5] розглядають географічні аспекти зовнішньоекономічної діяльності регіону.

Формулювання мети та завдань статті. Метою нашого дослідження є вивчення особливостей сучасної зовнішньоекономічної діяльності Волинської області для виявлення проблем і перспектив її розвитку.

Основні завдання:

- аналіз основних показників зовнішньоекономічної діяльності у Волинській області;
- визначення обсягів експорту та імпорту продукції;
- виявлення головних проблем розвитку зовнішньої торгівлі регіону;
- розробка пріоритетних напрямів щодо покращення рівня зовнішньоекономічної діяльності.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. За даними головного управління статистики у Волинській області, зовнішньоторговельний оборот товарами і послугами регіону у 2012 р. склав 1620,9 млн дол. США, що на 5,3 % менше, ніж у 2011 р. При цьому обсяги товарного експорту спали на 6,3 % порівняно із 2011 р., що у вартісному виразі дорівнювали 605,7 млн дол. США. Проте спостерігається тривала тенденція до відносного зростання експорту із 2006 р. Щодо імпортних надходжень, то вони склали 1015,1 млн дол. США, що на 4,2 % менше, ніж у минулому році. Важливо сказати, що після різкого зниження обсягів товарного імпорту у 2009 р. прослідковується його стабілізація. Для періоду 2006–2012 рр. характерне постійне від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі, яке досягнуло максимальної позначки –842,1 млн дол. у 2008 р. (–317,0 млн дол. у 2006 р. та –409,4 млн дол. у 2012 р.) (рис. 1).

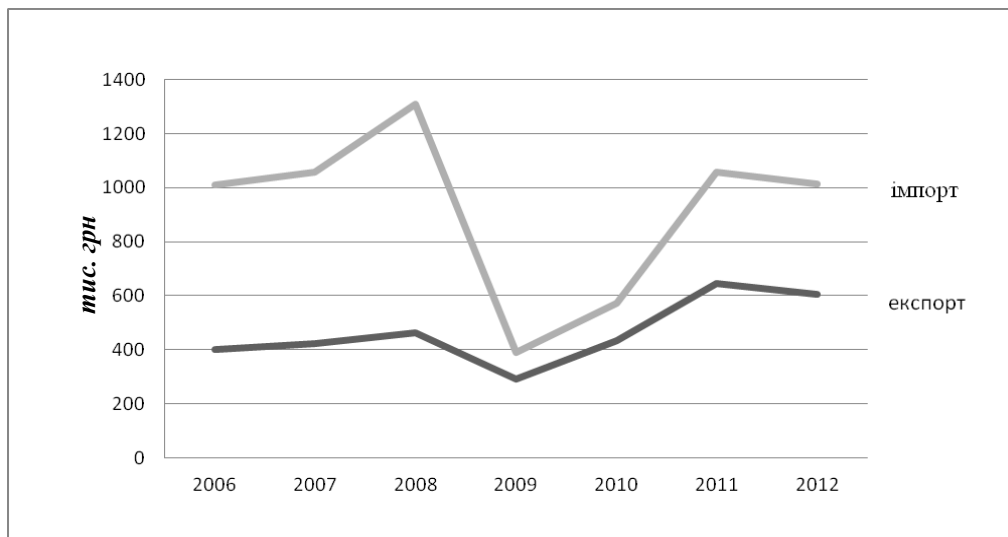

Рис. 1. Динаміка зовнішньої торгівлі Волинської області за 2006–2012 р.

Зовнішньоторговельні операції з товарами здійснювалися з партнерами зі 100 країн світу. Господарючі суб'єкти області експортували товари у 72 країни, імпорт отримували із 65. Країни Євро-

пейського Союзу – основні ринки збуту товарів, на які припадає 59,5 % загальнообласного показника, при цьому експорт у ці країни зменшився на 13 %, що становить 363,5 млн дол. США. У країни СНД експортовано товарів на 234,3 млн дол. США (на 7,4 % більше), Азії – на 6,7 млн дол. США (1,6 % менше), Африки – на 0,6 млн дол. США (у 2 рази менше), Америки – на 0,7 млн дол. США (на 71,9 % менше).

Для Волинської області у 2012 р. пріоритетними були відносини з Німеччиною, Російською Федерацією, Угорщиною та Польщею. За обсягами експорту товарів безперечним лідером залишається Німеччина, у цю країну експортовано товарів на суму 212,8 млн дол. США, що на 6,9 % менше, ніж у 2011 р. Значна частка експорту припадає на Російську Федерацію (142,1 млн дол. США, на 4,5 % менше), Угорщину (42,5 млн дол. США, на 45 % менше), Польщу (42,3 млн дол. США, на 7 % менше), Казахстан (39,2 млн дол. США, на 17,9 % більше), Білорусь (28,6 млн дол. США, на 35,7 % більше), Словаччину (11,6 млн дол. США, на 8,2 % більше) (рис. 2).

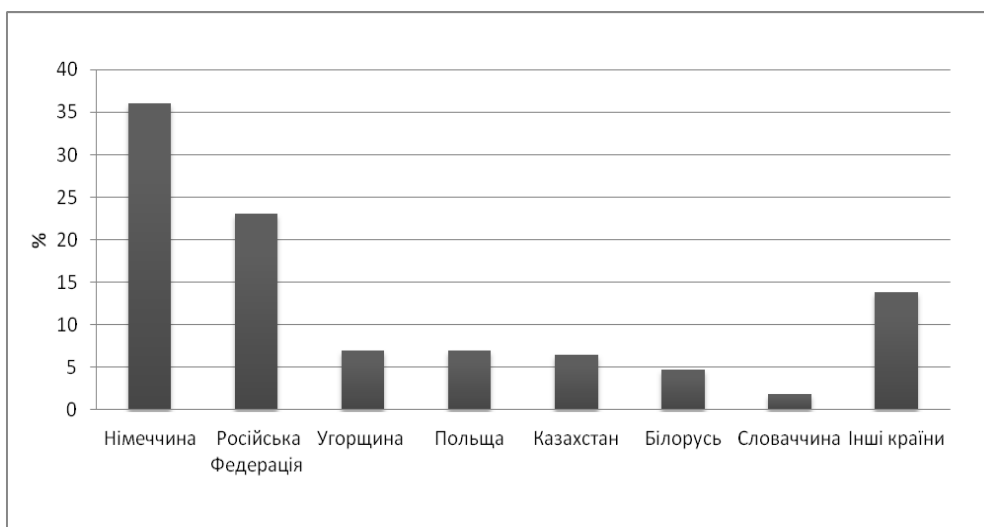

Рис. 2. Географічна структура експорту товарів Волинської області у 2012 р. (у % до загального обсягу експорту)

Діяльність місцевих представників ділових кіл у 2012 р. характеризується зміцненням економічних позицій на ринках країн СНД та послабленням позицій на європейському, американському, африканському та азійському ринках [7].

Головними складниками експорту області є продукція машинобудування, що в цьому році зросла ще на 7,6 %. В обробленні деревини та виробництві виробів із неї обсяги зросли на 22,4 %. Збільшився випуск продукції у виробництві дерев'яних будівельних конструкцій та столярних виробів, виробництві фанери, плит, панелей. Велику частку експорту товарів також має продукція сільського господарства. Приріст виробництва продукції сільського господарства становив 7,1 % та спостерігався і в аграрних підприємствах – на 13,2 %, і господарствах населення, якими вироблено майже 70 % загального обсягу (на 4,7 %). У тваринництві приріст продукції на 6,0 % забезпечили і сільськогосподарські підприємства, які збільшили обсяги виробництва на 11,6 %, і господарства населення, у яких відбувся ріст на 3,4 % і на які припадає майже 67 % тваринницької продукції. Важливою експортною продукцією для Волинської області на 2012 р. стало електричне обладнання, механічні пристрої, чорні метали та вироби з них, деревина та вироби з неї, меблі, текстильний одяг, полімерні матеріали, пластмаси, продукція тваринництва [2].

Найбільше товарів експортували підприємства Луцького району (41,8 % загального обсягу), міста Луцька (35,5 %) і міста обласного значення. На зростання обсягів експорту найбільше вплинули результати роботи товариств з обмеженою відповідальністю «Кромберг енд Шуберт Україна», «Комо-експорт», «Модерн-експо», «Гербор-холдінг», «Кроноспан УА», публічне акціонерне товариство «СКФ Україна» сформувало 59,9 % експорту.

До Волинської області імпортували свою продукцію 65 країн світу. З Європи надійшло товарів на суму 875,4 млн дол. США, що на 13,4 % більше, ніж у 2011 р. Імпорт із країн СНД зменшився і

склав 73,9 млн дол. США, що в 3 рази нижче показника минулого року. Збільшився імпорт із країн Азії і склав 46,8 млн дол. США (на 21,6 %), Африки – 1,5 млн дол. США (у 2,5 раза). Спостережалося зростання імпорту з країн Америки, яке склало 17,2 млн дол. США (більше на 44,3 % до 2011 р.) [1, с. 134].

Зменшилися надходження імпорتنих товарів із 96 до 66 найменувань, а саме електричного обладнання, нафтопродуктів, текстильних матеріалів, виробів із каменю, гіпсу та цементу, оптичних приладів, друкованої продукції, натурального та штучного хутра, продуктів неорганічної хімії, добрив.

Найбільше у Волинську область імпортують транспортні засоби та комплектуючі частини до них (на суму 392,8 млн дол. США), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (112,4 млн дол. США), електричне обладнання (112 млн дол. США), м'ясо та субпродукти (54,5 млн дол. США), чорні метали (43,6 млн дол. США), деревина і вироби з деревини (35 млн дол. США), нафтопродукти (на суму 33,7 млн дол. США) [1, с. 147].

Основними імпортерами товарів у Волинську область у 2011 р. були Німеччина – 304,3 млн дол. США (на 52 % більше), на другому місці – Польща, яка здійснила імпорт на суму 152,1 млн дол. США, що в 13,2 раза більше, ніж у 2011 р., Угорщина – 116,2 млн дол. США, далі Франція – 76,2 млн дол. США (на 79,6 % більше), Російська Федерація – 48,9 млн дол. США (на 59,7 % менше) та Білорусь – 24,2 млн дол. США (у 3 рази менше) (рис. 3).

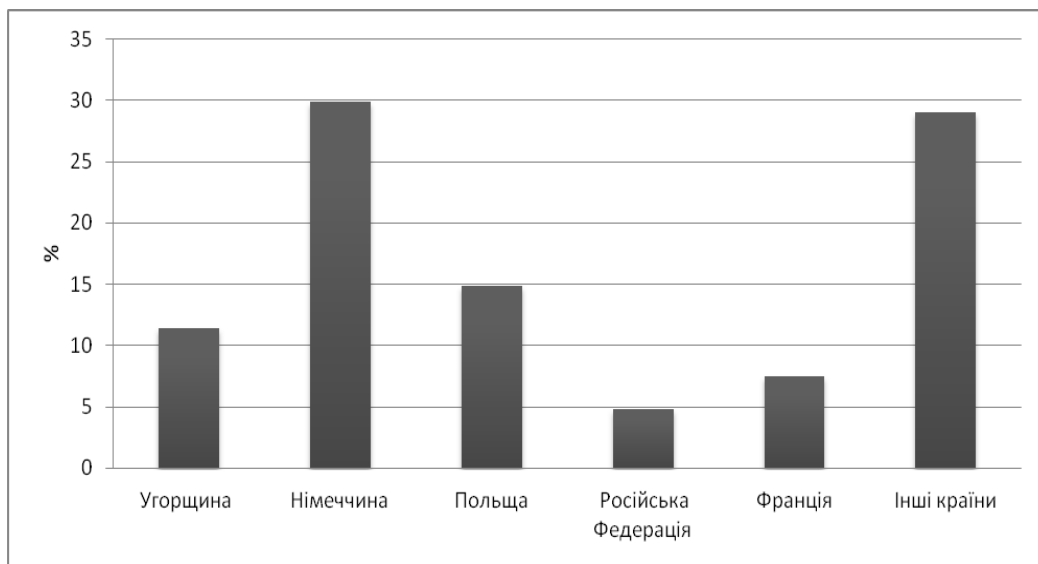

Рис. 3. Географічна структура імпорту товарів Волинської області у 2012 р. (у % до загального обсягу імпорту)

Найбільші імпортери – товариства з обмеженою відповідальністю «Кромберг енд Шуберт Україна», «Альтер-топ», «Елітавто», «Кроноспан УА», «Волинь Мото», «Автолайф», публічне акціонерне товариство «СКФ Україна», на які припадає 42,0 % обсягів імпорту.

Загалом рівень міжнародної спеціалізації Волинської області досить високий, але ще мало орієнтовані на зовнішньоекономічну діяльність галузі внутрішньодержавної спеціалізації – лісова, деревообробна, промисловість будівельних матеріалів. Тенденція до відносного зростання експорту промислової продукції у 2012 р. призупинилася, чому сприяють такі фактори, як посилення конкуренції на ринку області, збільшення числа суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, зменшення обсягів споживання продукції місцевого виробництва на внутрішньому ринку області. За кількістю зовнішньоторговельних зв'язків значне місце посідають малі підприємства та кооперативи, порівняно менше значення має діяльність спільних підприємств і сільськогосподарських підприємств [5, с. 83].

У територіальній структурі зовнішньоекономічної діяльності помітно виділяються три центри – міста Луцьк, Ковель, Нововолинськ. У цілому на міста обласного підпорядкування припадає майже 90 % експортно-імпорتنих операцій. Серед районів лідирують Луцький, Іваничівський, Ківерцівський і Горохівський. Проте є райони, у яких зовнішньоекономічна діяльність майже не розвивається (Шацький, Турійський, Старовижівський тощо).

На кінець 2012 р. Волинь уклала угоди про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво з відповідними суб'єктами Азербайджану, Аргентини, Білорусі, Китаю, Литви, Німеччини, Парагваю, Польщі та Росії.

Отже, розвиток зовнішньоекономічної діяльності Волинської області є досить перспективним у зв'язку з вигідним економіко-географічним положенням і налагодженими продуктивними й різноплановими відносинами з країнами ЄС та СНД [3].

Цілеспрямований розвиток експортоорієнтованих галузей відповідно до тенденцій на світовому ринку є важливою умовою структурної перебудови економіки, технологічної модернізації виробництва, підвищення конкурентоспроможності товарів та послуг у регіоні.

Основними проблемами розвитку зовнішньої торгівлі в регіоні є:

- наявність великого від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі;
- низька конкурентоспроможність та якість продукції товаровиробників;
- відсутність досвіду та спеціальних знань щодо виходу на світові ринки в більшості підприємств, низький рівень маркетингової діяльності, некоординованість дій на державному рівні;
- невиправдане ввезення багатьох споживчих товарів;
- помітне посилення міжнародної конкуренції і зростання державної підтримки свого експорту в провідних зарубіжних країнах;
- невідповідність продукції світовим стандартам;
- висока собівартість багатьох товарів.

Усунення цих негативних факторів сприятиме більш активній інтеграції Волинської області до світового ринку товарів. Проблема підвищення ефективності зовнішньоторговельної діяльності регіону на сучасному етапі має винятково важливе значення. Без інтеграції до світової економіки Волинська область відставатиме від стрімко змінюваних технологій виробництва, технічних, екологічних та інших стандартів і критеріїв конкурентоспроможності [5, с. 321].

Основними напрямками стратегічної політики регіону щодо інтеграції до світового ринку й удосконалення зовнішньоторговельної діяльності є:

- забезпечення позитивного балансу зовнішньоекономічної діяльності;
- поєднання структурної перебудови економіки з орієнтацією на активний експорт;
- збереження та розширення традиційних для українського експорту товарно-регіональних ніш на світовому ринку;
- скорочення імпорту товарів непершорядного значення, раціональне використання імпорту товарів, які мають важливе економічне й соціальне значення;
- поглиблення торговельних відносин із країнами ЄС;
- запровадження в практику сучасних форм економічної взаємодії з іноземними державами для взаємовигідного використання обоюдно руху товарів, послуг, капіталів і робочої сили;
- нарощування обсягів реалізації готових виробів та високотехнологічної продукції;
- створення і вдосконалення правових, економічних, організаційних та технічних умов для підвищення конкурентоспроможності товарів;
- застосування тактики «експортного прориву», що означає інтенсивне нарощування експорту порівняно обмеженої групи товарів, для випуску яких є найбільш сприятливі умови;
- збереження традиційних ринків збуту товарів і накопичення потенціалу для виходу на нові ринки.

Для досягнення цих цілей потрібно вдосконалювати державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності безпосередньо в Україні, разом у Волинській області.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Загалом рівень міжнародної спеціалізації Волинської області досить високий, спостерігається тривала тенденція до зростання експорту внаслідок посилення конкуренції на ринку області, збільшення числа суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Показники імпорту залишаються стабільно високими і зумовлюють те, що сальдо балансу зовнішньої торгівлі продовжує залишатися від'ємним.

Для діяльності Волинської області у сфері зовнішніх відносин важливим напрямом є налагодження продуктивних та різнопланових відносин з адміністративно-територіальними одиницями зарубіжних держав. Проте основні цілі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності повинні полягати у створенні сприятливих умов для укріплення позицій на світовому ринку товарів,

що можливо за умови формування та реалізації комплексної системи дій щодо розвитку і підвищення ефективності експорту й поліпшення механізмів регулювання імпорту.

Результати досліджень є перспективними для подальшого вивчення зовнішньоекономічної діяльності Волинської області, а саме створюють можливість для визначення цілей і подальшого прогнозування розвитку регіону.

Джерела та література

1. Волинь – 2011 (статистичний щорічник) / [за ред. В. Ю. Науменка]. – Луцьк : Голов. упр. статистики у Волин. обл., 2012. – 558 с.
2. Головне управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>
3. Єврорегіон «Буг»: Волинська область / за ред. Б. П. Клімчука, П. В. Луцишина, В. Й. Лажніка. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1997. – 448 с.
4. Звіт про виконання місцевих бюджетів Волинської області за 2011 рік. – Луцьк : Голов. фін. упр. Волин. обл. держ. адмін., 2012.
5. Клімчук Б. П. Єврорегіон «Буг»: концепція та стратегія розвитку / за ред. Б. П. Клімчука, Н. П. Луцишин, П. В. Луцишина. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2002. – 416 с.
6. Мерза Н. З. Зовнішньоекономічна діяльність Волинської області / Н. З. Мерза. Г. І. Коваль // Наук. вісн. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2005. – № 3. – С. 52–56.
7. Офіційний сайт Волинської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oda.lutsk.ua/struct.php>

Слащук Андрей, Базелюк Юлия. Особенности развития современной внешнеэкономической деятельности Волинской области. Рассмотрены особенности развития внешнеэкономической деятельности Волинской области. Определены основные тенденции по экспорту и импорту продукции региона. Проанализированы основные показатели внешнеэкономической деятельности области. Обнаружено ведущие страны-партнеры по осуществлению внешнеэкономических операций. Отображено динамику экспорта и импорта главных товаров региона. Выяснено основные проблемы развития внешней торговли Волинской области. Определены ведущие направления стратегической политики региона по совершенствованию внешнеэкономической деятельности и интеграции в мировое хозяйство.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, торговля, продукция, экспорт, импорт, проблемы развития, стратегические направления.

Slaschuk Andriy, Bazeliuk Julia. The Features of the Development of Foreign Economic Activity in Volyn Region. The features of foreign economic activity of the Volyn region are considered. The main trends of exports and imports of the region are defined. Principal indicators of the foreign economic activity are analyzed. The leading countries partners for the implementation of foreign trade are identified. The dynamics of export and import of main commodities of the region are represented. Basic problems of the foreign trade development of Volyn region are found. The priorities of regional strategic policy to improve foreign economic activity and integration into the world economy are defined.

Key words: foreign economic activity, trade, product, export, import. problems of the development, strategic direction.

Стаття надійшла до редколегії
19.04.2013 р.

УДК 911.322.4(477.82)

Юрій Пасевич

Сучасний стан та просторові відмінності в забезпеченні трудовими ресурсами господарського комплексу Волинської області

Показано структуру та динаміку розподілу постійного населення за основними віковими групами у Волинській області. Проведено порівняльний аналіз показників кількісного складу трудових ресурсів адміністративних районів та міст Волинської області. На основі статистичних показників методом ранжування здійснено групування адміністративних районів та міст Волинської області за показниками структури